

Visie op Toerisme

De raad van de gemeente Coevorden,

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders, bijlagenummer 1726;

b e s l u i t :

- 1 De beleidsnota Vrijtijdseconomie 'Visie op Toerisme' vast te stellen.
- 2 De jaarlijkse bijdrage voor het 'aanjaagfonds evenementen' vast te stellen op €30.000 en daarnaast €20.000 te budgetteren voor projecten die ten goede komen aan de uitvoering van de toeristische agenda.

Blik op de toekomst met oog voor het verleden

Beleidsagenda Vrijtijdseconomie Coevorden

Voorwoord

Toerisme en recreatie zijn heel belangrijk voor de gemeente Coevorden. Het is dan ook mooi om te zien dat het op dit gebied erg goed gaat! Het aantal toeristische overnachtingen in onze gemeente is al jaren het hoogst van heel Drenthe, een gegeven om trots op te zijn. In coronatijd heeft een aantal toeristische takken het zwaar gehad. Maar de pandemie heeft de meeste ondernemers ook veel goeds gebracht.

Een gezonde toeristische sector is belangrijk voor de leefbaarheid en economie. Toeristen doen boodschappen, ze gaan uit eten en maken gebruik van alle voorzieningen. Bij het woord 'toerist' denken we al snel aan de bezoeker van buitenaf. Maar een mooi toeristisch product maken we ook zeker voor onze eigen inwoners. Met een uitgebreid fiets- en wandelnetwerk, goede horeca en interessante dagrecreatie zorgen we voor een aantrekkelijke leefomgeving.

'Een mooi toeristisch product maken we niet alleen voor de bezoeker van buitenaf, maar ook zeker voor onze eigen inwoners'

We willen ons niet alleen richten op economische resultaten en overnachtingscijfers. Toerisme moet in goede balans zijn met de wensen van onze inwoners en met de natuurlijke omgeving. Het evenwicht is op dit moment goed, het is zaak om dat zo te houden. Deze verantwoordelijkheid wordt duidelijk omschreven in ons Koeverns kompas. De brede welvaart gaat over het menselijk, natuurlijk, economisch en sociaal kapitaal. De keuzes van deze generatie hebben invloed op de welvaart van de toekomstige generaties. Dit is een grote verantwoordelijkheid.

Het in 2021 gelanceerde 'Perspectief op bestemming Drenthe 2030' verwoordt prachtig hoe we samen waardevol toerisme in de praktijk kunnen brengen. De belangrijkste ambities hierin zijn: wees trots op onze eigen cultuur, benut onze natuurlijke waarden optimaal en zorg voor een aantrekkelijke bestemming voor nieuwe doelgroepen.

Integraal werken is hierin van groot belang. Recreatie en toerisme heeft zoveel raakvlakken met andere vakgebieden! Het is daarom mooi om te zien dat de toeristische agenda de samenwerking benadrukt met onder andere kunst en cultuur, een gezonde leefstijl, duurzaamheid, verkeer, horeca en retail.

Samen met onze ondernemers en partners zijn wij gekomen tot een ambitieuze toeristische agenda voor de komende jaren. Onze doelstellingen vertalen we naar concrete acties. Het doet mij goed dat we met alle inbreng een prachtige beleidsagenda hebben kunnen maken. Samen blijven we werken aan een innovatief toeristisch product waarin de wensen van de gast centraal staan.

Steven Stegen
Wethouder gemeente Coevorden

Inleiding

1.1. Aanleiding

In 2019 zorgden toerisme en recreatie voor maar liefst 18,3% van de (directe en afgeleide) werkgelegenheid in de gemeente Coevorden. Onze ambitie is om een toeristisch gezonde en vooruitstrevende gemeente te blijven. Daarom is het belangrijk om een heldere beleidsagenda te hebben.

In 2017 is de beleidsagenda Vrijtijdseconomie ingegaan. Er verandert veel in de branche! De wensen van de gast veranderen snel en corona heeft nieuwe deuren geopend. Bovendien zitten andere regio's ook niet stil. Daarom is gewerkt aan een actualisatie van de visie en hebben we een nieuwe toeristische agenda gemaakt. Deze agenda zullen we regelmatig bijstellen.

Regionale samenwerking is steeds belangrijker, en neemt een belangrijke rol in op de agenda. De gast ziet namelijk geen gemeentegrenzen. Ook de samenwerking met onze oosterburen is voor ons als grensgemeente belangrijk. De Duitse gast weet ons te vinden, maar er zijn nog genoeg mogelijkheden onbenut. Ook nauwere samenwerking met overlappende thema's is gewenst. Wanneer we samen optrekken met onze collega's komen we tot mooie ontwikkelingen. Denk hierbij aan kunst en cultuur, gezonde leefstijl, verkeer, horeca en retail.

1.2. Doelstelling

Onze doelstelling is het creëren van een gezond recreatief klimaat waar ondernemers, toeristen en inwoners tevreden zijn. Zo wordt de werkgelegenheid vergroot en blijven voorzieningen bestaan. We sturen continu op een gezonde balans tussen goede voorzieningen, een prettige leefomgeving en het behoud van onze natuurlijke en cultuurhistorische waarden. Onze focus ligt op kwaliteit en innovatie. We werken aan trots en ambassadeurschap, onder ondernemers en inwoners.

Belangrijke ambities zijn het vergroten van de trots op onze eigen cultuur, het optimaal benutten van onze natuurlijke waarden en het creëren van een aantrekkelijke bestemming voor Drenten en nieuwe doelgroepen.

1.3. Terugblik 2017 - 2021

De 'Beleidsnota Vrijtijdseconomie 2017-2021' heeft mooie resultaten opgeleverd. Hieronder geven wij een terugblik van de ontwikkelingen van de afgelopen jaren.

Ruimte voor de fietser en wandelaar

In samenwerking met het Recreatieschap Drenthe hebben wij het fietsknooppuntennetwerk herzien. Nu worden behalve de mooiste natuur ook dorpskernen bij het netwerk betrokken. Een goede ontwikkeling voor de fietser én voor de ondernemers. In 2020 is de fietsnota 'ruimte voor de fietser' vastgesteld. Ambities om het recreatieve fietsnetwerk en de voorzieningen te verbeteren worden de komende jaren omgezet in acties.

Fase één van het wandelknooppuntennetwerk (het 'midden' van de gemeente) is begin 2021 afgerond. Er wordt hier al volop gewandeld aan de hand van het netwerk. De voorbereidingen voor de realisatie van fase twee (noord en zuid) zijn in volle gang. Wanneer ook hier de bordjes geplaatst zijn, heeft de hele gemeente een prachtig compleet wandelknooppuntennetwerk.

Samenwerking over de (gemeente)grens

De samenwerking met de BOCE- en Hondsruggemeenten is versterkt. Stichting ToReCo heeft samen met de andere toeristisch regisseurs op de Hondsrug een Merkactivatieplan gemaakt. Met dit plan wordt de Hondsrug binnen het merk Drenthe eenduidiger en professioneler op de kaart gezet. Om toe te zien op de voortgang van het Merkactivatieplan hebben wij een coördinator aangesteld.

Op provinciaal niveau is intensief samengewerkt. Op initiatief van Marketing Drenthe en het Recreatieschap is in 2021 het 'Perspectief op Bestemming 2030' gepresenteerd. In coronatijd is uitstekend samengewerkt. Door elkaar regelmatig (digitaal) op te zoeken konden we als Drentse gemeentes met één mond praten rondom hulpvragen van ondernemers.

Ook de samenwerking met Duitsland is gezocht. Rond het project 'grensnoabers' is een project gestart waarbij bezoeken aan buurgemeentes georganiseerd worden. Zo leren we onze 'buren' beter leren kennen en kunnen we toeristen inspireren voor een bezoek over de grens.

'In coronatijd is uitstekend samengewerkt; door elkaar regelmatig (digitaal) op te zoeken konden we als Drentse gemeentes met één mond praten rondom hulpvragen van ondernemers'

Evenementen aanjaagfonds

Vanaf 2018 kunnen organisatoren gebruik maken van het 'Evenementen Aanjaagfonds'. Ieder jaar is een subsidie van € 50.000,- beschikbaar ter ondersteuning van nieuwe of vernieuwende evenementen. De evenementen dienen de naamsbekendheid en bezoekersaantallen te vergroten. Ruim 20 mooie evenementen zijn door dit fonds ondersteund, zoals 'Festival Zoet', 'Gees in Wintersfeer' en het 'IJzerkokenoproer'. In 2020 en 2021 hebben door corona helaas weinig evenementen plaatsgevonden.

Een vitaal aanbod

Het programma Vitale Vakantieparken Drenthe heeft concrete vormen aangenomen. Vanaf 2020 neemt het programma een belangrijke plaats in op de agenda van de gemeente. Deelnemende vakantieparken zijn de afgelopen tijd geïnformeerd over de kansen die het programma biedt. Zij worden gestimuleerd in het doorvoeren van innovaties richting marktgerichtheid en toekomstbestendigheid. Het REX (Recreatie Excellentie) programma is een mooie financiële motivatie om gewenste verbeteringen door te voeren. Voor het recreatiegebied bij Ermerstrand is een gebiedsvisie ontwikkeld. Deze visie geeft betrokkenen een inspirerende doorkijk naar de mogelijkheden van het toeristisch zeer interessante gebied.

We hebben hard gewerkt om het ondernemerschap te stimuleren. Zo hebben we gebruik van de Leader-subsidie gestimuleerd. Ook werden ondernemers gewezen op de deskundige begeleiding van het Recreatie Expert Team. Het is mooi om te horen dat verschillende ondernemers naar volle tevredenheid gebruik hebben gemaakt van dit team. Ook is veel tijd gestoken in het bezoeken van ondernemers. Een goede manier om te horen wat hen bezighoudt en waar de behoeftes liggen. In coronatijd hebben we veel ondernemers geholpen die met vragen en onzekerheden zaten. Op financieel gebied, maar ook rondom de telkens veranderende maatregelen.

Unesco Geopark en bezoekersstad Coevorden

Het Geopark de Hondsrug heeft samen met haar partners hard gewerkt aan het uitdragen van haar UNESCO-status. De ontwikkeling van stad Coevorden van winkelstad naar levendige bezoekersstad is in volle gang. Het citybranding plan van 'Coevorden, stad van strijd' is gepresenteerd. De resultaten hiervan zijn al volop te zien in de stad. Omdat campertoerisme steeds populairder wordt, zijn bij het centrum van Coevorden vier openbare camperplekken gerealiseerd.

1.4. Verantwoording

Om te komen tot de visie op toerisme en de toeristische agenda hebben wij uitgebreid samengewerkt. We hebben gesproken met verschillende toeristische partners als Marketing Drenthe, Recreatieschap Drenthe en Stichting Toeristisch Recreatief Coevorden (ToReCo).

Natuurlijk hebben we ook de samenwerking met de ondernemers gezocht. Met Stichting ToReCo hebben wij een online en een fysieke bijeenkomst voor ondernemers georganiseerd. Ook hebben we een enquête verstuurd, waarbij veel informatie is verzameld over de mening en wensen van ondernemers. Binnen de gemeente hebben we inbreng gevraagd van collega's van de vakgebieden kunst, cultuur(historie), horeca, retail, verkeer, gezonde leefstijl en duurzaamheid.

Een aantal recente onderzoeken en rapporten hebben nuttige informatie opgeleverd voor de totstandkoming van de toeristische agenda. Zo maakte ZKA Leisure Consultants in 2021 het '[Dashboard Impact Toerisme op economie, samenleving en omgeving](#)' voor ons. Ook is er begin 2020 een uitgebreid onderzoek gedaan onder bezoekers van de stad Coevorden. Het tweejaarlijkse Ecorys onderzoek '[toerisme in Drenthe](#)' is een uitstekende thermometer voor onze bestedingen en overnachtingen.

De resultaten van alle gesprekken, rapporten, ondernemersavonden en de enquête zijn vertaald naar de toeristische agenda (hoofdstuk 4). Deze agenda verwoordt de gezamenlijke doelen en prioriteiten van de betrokken partijen.

1.5. Leeswijzer

In hoofdstuk twee geven we een analyse van de huidige situatie rondom toerisme in onze gemeente. In hoofdstuk drie gaan we in op de rollen die de gemeente en haar partners innemen. Hoofdstuk vier gaat in op de uitvoeringsagenda en hoofdstuk vijf geeft een overzicht van de gemeentelijke financiën.

2. Waar staan we nu?

2.1 SWOT-Analyse

Hieronder beschrijven we de belangrijkste sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen van het toeristische product in de gemeente. Hieruit hebben we conclusies getrokken en acties geformuleerd. De analyse hebben we gemaakt met behulp van onderzoeken, rapporten, interviews en een enquête voor ondernemers.

In bijlage 2 wordt de SWOT-analyse uitgewerkt.

Interne Analyse		Externe Analyse	
Sterke punten		Kansen	
S1	Bijzondere cultuurhistorische waarden, landschappen en verhalen	K1	Toenemende vraag naar binnenlandse en korte vakanties
S2	De Hondsrug is UNESCO Werelderfgoed	K2	Toenemend aantal actieve senioren met interesse in (e-bike) fietsen en wandelen
S3	Groot aanbod dag- en verblijfsrecreatie	K3	Groeiende interesse in lokale verhalen, ambachten en cultuur
S4	Grote werkgelegenheid in toeristische sector	K4	Belang evenementen neemt toe
S5	Zichtbaarheid binnen Drentse marketing	K5	Groei aantal Duitse en Belgische gasten
S6	Uitgebreid aanbod wandel-, fiets- en ruiterspaden	K6	Trends rondom flexibel werken en vakanties in niet-traditionele samenstelling
S7	Geen overtoerisme, voldoende rust en ruimte	K7	Ontwikkelingen Wildlands
S8	Profilering als culturele, actieve en gezonde gemeente		
S9	Inzet op kwaliteitsimpuls verblijfsrecreatie		
S10	Drentse en gemeentelijke ontwikkelingen rondom fietsen en wandelen		
Zwakke punten		Bedreigingen	
Z1	De kwaliteit en diversiteit van een deel van het aanbod verblijfsrecreatie blijft achter	B1	Krapte op woningmarkt en in de werkgelegenheid
Z2	Het op peil houden van de kennis en het meegaan in ontwikkelingen is een uitdaging	B2	Andere regio's zijn actief in het trekken en binden van toeristen
Z3	Toeristisch profiel in Coevorden is lastig te vinden	B3	Grote druk op de verblijfs- en dagrecreatieve markt
Z4	Te veel verschillende promotiekanaalen; dit scheidt verwarring	B4	De retail staat onder druk
Z5	Weinig aandacht voor duurzaamheid		

2.2 Conclusies

Een aantrekkelijke regio

De regio Coevorden is een gevarieerd en aantrekkelijk gebied met bijzondere trekpleisters. Voorbeelden hiervan zijn de Hondsrug, uitgeroepen tot UNESCO Geopark, het historisch centrum van Coevorden, de prachtige natuur en de oude zanddorpen in het buitengebied. De ambitieuze ontwikkelingen van stad Coevorden richting levendige bezoekersstad zorgen voor nieuwe kansen voor dag- en verblijfstoe-risme.

Aandacht voor verblijfstoe-risme

Door de aanwezigheid van een aantal grote landelijke vakantieparken als Center Parcs de Huttenheugte, Landal Aelderholt en Molecaten park Kuierpad is verblijfstoe-risme heel belangrijk. Ook heeft onze gemeente een groot aanbod aan (mini)campings en b&b's. Het recreatiegebied bij Ermerstrand heeft zeer veel potentie maar wordt op dit moment niet optimaal benut. Hoewel we nog altijd het hoogste aantal overnachtingen van de provincie hebben, daalt het aandeel licht. Een belangrijke reden hiervoor is een relatief lage beoordeling door de gasten van het huidige aanbod. De parken hebben mooie ambities voor kwaliteitsverbetering, wat zal bijdragen aan het op peil houden van het verblijfstoe-risme.

Kansen rondom Duitse gast en nieuwe vormen van vakantie vieren

Factoren die kansen bieden zijn de Duitse gast, Drentse ontwikkelingen rondom fietsen en wandelen en de unieke verhalen van de regio. Ook nieuwe vormen van toerisme, zoals 'workation' en driegeneratievakanties, zijn uitermate geschikt in onze gemeente. Het programma Vitale Vakantieparken biedt kansen voor het toekomstgericht maken van het traditionele verblijfsaanbod.

'Het programma Vitale Vakantieparken biedt kansen voor het toekomstgericht maken van het traditionele verblijfsaanbod'

Een levendige, culturele en actieve gemeente

Evenementen zijn een belangrijke manier voor een sterke profilering van de stad, het buitengebied en de regio. Ook in de gemeente Coevorden liggen hier volop kansen. Het 'evenementen aanjaagfonds' biedt organisatoren een stimulans voor het organiseren van meer of betere evenementen.

Coevorden als Culturele Gemeente 2021-2022 en productontwikkelingen rondom 'Van Gogh in Drenthe' zullen zorgen voor nieuwe bezoekers. Cultuur en gezondheid staan voor de komende jaren hoog op de gemeentelijke agenda. Door onze investeringen rondom deze thema's zetten we Coevorden op de kaart en trekken we nieuwe gasten.

Voor de uitbraak van corona werd het toerisme in Drenthe steeds internationaler. Tijdens corona was de toeristische sector juist afhankelijk van binnenlands toerisme. In hoeverre de Nederlandse toerist straks het buitenland weer zal opzoeken zal moeten blijken. We verwachten dat corona heeft laten zien dat dicht bij huis veel moois te zien is. En dat Coevorden een uitstekende plek is voor een (korte) vakantie vol rust en ruimte.

Sterkten benutten en aandachtspunten aanpakken

Een belangrijke taak is de sterkten van de regio te benutten door op de kansen in te zetten. Aandachtspunten moeten samen met de sector worden aangepakt en omgebogen. In hoofdstuk drie beschrijven we hoe we dit gaan organiseren. Hoofdstuk vier beschrijft de vertaling naar een toeristische uitvoeringsagenda: de speerpunten waarop wordt ingezet.

'De ambitieuze ontwikkelingen van stad Coevorden richting levendige bezoekersstad zorgen voor nieuwe kansen voor dag- en verblijfstoerisme'

3. Rollen en verhoudingen

3.1 Rollen binnen de gemeente

Rol van de gemeente Coevorden

De gemeente heeft een regierol rondom de ruimtelijke kwaliteit, de recreatieve infrastructuur en in regionale samenwerkingsverbanden. Daarnaast heeft de gemeente een duidelijke faciliterende rol. Ondernemers mogen van de gemeente verwachten dat de gemeente actief met hen meedenkt. Natuurlijk betekent dit niet dat de gemeente Coevorden aan ieder initiatief meewerkt. Het is de taak van de gemeente om de balans tussen economie, leefbaarheid en natuur te bewaken.

Initiatiefnemers kunnen in gesprek gaan met de gemeente. De gemeente is terughoudend in het meewerken aan initiatieven die 'meer van hetzelfde' zijn. We zijn op zoek naar toegevoegde waarde. Om de beste meerwaarde te creëren is het goed om in een zo vroeg mogelijk stadium in gesprek te gaan.

Het is belangrijk voor ambtenaren en bestuurders van de gemeente om breder dan ons eigen vakgebied te denken. Intern zoeken we nauw de samenwerking met de vakgebieden kunst, cultuur(historie), horeca, retail, verkeer, gezonde leefstijl en duurzaamheid. Door samen op te trekken versterken we elkaar.

Als gevolg van de nieuwe omgevingswet wordt gewerkt aan een omgevingsvisie voor de gemeente Coevorden. Deze omgevingsvisie zal de basis vormen voor de ruimtelijke keuzes die wij de komende jaren maken.

'De gemeente is terughoudend in het meewerken aan initiatieven die 'meer van hetzelfde' zijn. We zijn op zoek naar toegevoegde waarde'

Rol van de ondernemer

De ondernemer heeft een cruciale rol als het gaat om de ontwikkeling van toerisme in de gemeente. Men verdient hiermee de eigen boterham en zorgt voor werkgelegenheid en bestedingen. Ook draagt men bij aan de leefbaarheid en economische groei. Een ondernemersvriendelijk klimaat is hiervoor belangrijk.

Ondernemers moeten hierin kunnen doen waar zij goed in zijn: ondernemen. Van ondernemers wordt een proactieve houding verwacht. Hierbij springen ze in op vragen uit de markt en werken ze samen met collega's.

Rol van stichting ToReCo

De stichting ToReCo is de uitvoeringsorganisatie op het gebied van toeristische regiopromotie en toeristische productontwikkeling. Daarnaast is de stichting verantwoordelijk voor toeristische informatievoorziening. Werkzaamheden waarvan de inhoud snel verandert.

De regisserende taak van ToReCo richt zich vooral op het samenbrengen van de ondernemers en organisaties als evenementenorganisatoren. De aankomende jaren zal ToReCo een actieve rol op zich nemen in het proces van regionale samenwerking. Dit met het doel om de positie van de gemeente te versterken. Hierbij werkt de stichting vanuit de gedachte: regionaal wat kan en lokaal wat moet.

3.2 Regionale samenwerking

Met een regionale blik kijken naar de vrijetijdsector is belangrijk. De toerist houdt zich niet aan gemeentegrenzen. Routenetwerken overschrijden vaak gemeentegrenzen en het aanbod in de regio maakt een bezoek aan onze gemeente interessant. Daarom zoeken we volop de samenwerking.

Regionaal kader Zuidoost Drenthe

In het voorjaar van 2016 heeft het College samen met de gemeenten Emmen en Borger Odoorn het regionale beleidskader toerisme en recreatie Zuidoost Drenthe vastgesteld. Hierin wordt een samenwerking voorgesteld op het gebied van verblijfsrecreatie, evenementen, routenetwerken, kennisondersteuning en informatievoorziening. Op de genoemde thema's werken we intensief samen. We stemmen constant af of initiatieven elkaar versterken en pakken projecten samen op.

Voorbeelden van samenwerking in de regio

De BOCE-gemeenten houden constant de ogen open voor kansen die Zuidoost Drenthe kunnen versterken. Zo worden de mogelijkheden van een 'e-bikeroute' Coevorden – Emmen – Borger onderzocht. Een ontwikkeling die toeristisch enorm veel kansen biedt. Door gezamenlijk op te trekken vergroten we onze kansen voor samenwerking met provincie en andere subsidieverstrekters. Ook hebben de drie gemeenten een bureau ingeschakeld om te werken aan productontwikkeling rondom verhaallijnen die kenmerkend zijn voor onze regio. Belangrijke thema's zijn ambachten (de regio als 'werkplaats van Drenthe') en eeuwige energie (van veen tot waterstof).

Hondsruggemeenten

Voor een sterke profilering van de Hondsrugregio binnen het merk Drenthe werken de gemeenten Aa en Hunze, Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen actief samen. Het in 2020 gelanceerde '[Merkverhaal en Merkactivatieplan Hondsrug Drenthe](#)' is het kompas. Team Hondsrug Drenthe (de toeristisch regisseurs van de Hondsruggemeenten) zorgt samen met ondernemers en partners voor de uitvoering van het plan. De thema's communicatie, aanbod, spreiding, ambassadeurs en samenwerking staan hierin centraal.

Provincie Drenthe

De provincie neemt een actieve rol op het gebied van vrijetijdseconomie. De gemeente Coevorden wil aanhaken bij de ambities van de provincie Drenthe waar het onze lokale doelen versterkt. Fietsen, wandelen en gebiedsontwikkeling zijn hier belangrijke thema's. De provincie is ook initiator in het programma Vitale Vakantieparken Drenthe.

Marketing Drenthe

Het doel van Marketing Drenthe is het versterken van de vrijetijdseconomie. De gast staat bij de aanpak altijd centraal. In 2021 heeft Marketing Drenthe, in samenwerking met vele partners, het 'Perspectief op Drenthe 2030' gelanceerd. Het perspectief zet in op waardevol toerisme en recreatie voor bezoekers, bewoners en bedrijven. De gemeente Coevorden denkt actief mee over deze strategie en de uitvoering.

Gezamenlijke marketing van Drenthe is essentieel. Door de lokale promotieactiviteiten te koppelen aan de Drenthe-brede activiteiten versterken we het merk Drenthe. De gemeente verwacht een samenwerking met Marketing Drenthe bij het vertellen van de verhalen en de promotie van evenementen. Daarnaast verwachten we van hen inzicht in behoeftes van gasten en het delen van data op het gebied van consumentengedrag.

Recreatieschap Drenthe

Het Recreatieschap is een Gemeenschappelijke Regeling voor de 12 Drentse gemeenten en de gemeente Ooststellingwerf. Het bureau stimuleert en faciliteert nieuwe toeristische ontwikkeling vanuit een bovenlokaal perspectief. Ook is het Recreatieschap ons routebureau. Het routebureau realiseert nieuwe bewegwijzerde routes en netwerken en bestaande routes worden onderhouden. Het Recreatieschap is het overlegorgaan van alle toeristische beleidsambtenaren. Daarnaast ondersteunt het Recreatieschap Drenthe veel projecten die bijdragen aan een aantrekkelijker en vitaler vrijetijdspaan.

Geopark de Hondsrug

Het is belangrijk dat de identiteit van het Hondsruggebied versterkt en verder ontwikkeld wordt. Het behoud van de UNESCO-status is daarvoor essentieel. Het Geopark heeft een masterplan voor jaren 2017-2027. Hierin staan plannen beschreven op basis van vier programmalijnen: beleven, bewust maken, benutten en beschermen.

De gemeente Coevorden is onderdeel van de Hondsrug en heeft belang bij een goede ontwikkeling van het gebied. Stad Coevorden ligt aan de rand van deze uitgestrekte regio (van Groningen tot Coevorden). De stad heeft minder sterke kenmerken van de Hondsrugregio. Over het algemeen zien veel ondernemers en partners de mogelijkheden om het verhaal van de Hondsrug uit te dragen. Om deze reden blijft de gemeente Coevorden de komende jaren deelnemen in het Geopark.

Grensoverschrijdende samenwerking

De gemeente Coevorden heeft een stedenband met het nabijgelegen Nordhorn. De samenwerking is gericht op het bij elkaar brengen van toeristische en culturele organisaties uit beide gemeenten. De gemeente Coevorden is ook lid van drie grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden:

- EUREGIO: De EURERGIO is aanjager van grensoverschrijdende activiteiten. De regio maakt zich sterk voor een sterke samenwerking met Duitsland.
- Eems Dollard Regio (EDR): De EDR is een Nederlands-Duits ontmoetingscentrum waar grensoverschrijdende bijeenkomsten en activiteiten plaatsvinden.
- Binnen het samenwerkingsverband 'Grensoabers' werken we aan het vergroten van de toeristische kennis van acht grensgemeenten. De gemeente heeft hierin een actieve rol in het organiseren van excursies en kennisoverdracht.

3.3 Gezamenlijke gespreksagenda

De gemeente Coevorden stelt zich faciliterend op voor ondernemers en andere initiatiefnemers. De samenwerking tussen beide is hierbij belangrijk, wat niet wil zeggen dat we ieder plan goedkeuren. De volgende criteria zijn belangrijk voor ons oordeel.

In hoeverre draagt het plan bij aan:

- een gevarieerd toeristisch aanbod;
- een innovatief, duurzaam en vraaggericht aanbod;
- het beleefbaar maken van stad Coevorden en/of de Hondsrug;
- de samenwerking met andere ondernemers;
- een goede balans tussen economie, leefbaarheid en natuur;
- het behoud van de natuurlijke en cultuurhistorische waarden van het landschap

Hoe vaker we bovenstaande vragen positief beantwoorden, hoe eerder de gemeente meewerkt.

De laatste jaren is het aantal aanvragen, met name rondom verblijfsrecreatie, sterk toegenomen. De gemeente beschikt over een groot aantal overnachtingsadressen. Daarom is het erg belangrijk te waken voor 'meer van hetzelfde'. Bovenstaande criteria zijn opgesteld om onderscheidend vermogen en kwaliteit te stimuleren.

Zowel ondernemers als beoordelaars hebben behoefte aan duidelijke beleidskaders om te kunnen beoordelen of het plan een toevoeging is op het bestaande aanbod. Ook willen we graag meer duidelijkheid scheppen over welke gebieden geschikt zijn voor economische en toeristische ontwikkelingen en welke niet. Het ontwikkelen van een duidelijk maar ook stimulerend beleidskader voor nieuw te vestigen verblijfsrecreatie staat daarom op de agenda. Bij het ontwikkelen van dit beleidskader zal de omgevingsvisie, die in 2022 wordt vastgesteld, de leidraad zijn.

4. Toeristische agenda

In dit hoofdstuk is de toeristische agenda uitgewerkt. Deze agenda gaat in op de belangrijkste thema's die samen het toeristische product maken.

De invulling van de agenda is gebaseerd op vier thema's:

- Een vitaal aanbod
- Een levendige gemeente
- Uitstekende fiets- en wandelgemeente
- Optimale informatievoorziening

Belangrijke voorwaarden

Naast de vier hierboven genoemde thema's, zijn er twee andere thema's die aandacht vragen.

- * Toeristenbelasting
De gemeente begrijpt dat een grote stijging van toeristenbelasting de concurrentiepositie van ondernemers kan aantasten. Het uitgangspunt van de gemeente is een stabiele regeling. Een verhoging van € 0,05 per twee jaar (in de even jaren) is hierin de norm. Hiermee lopen we in de pas te lopen met de meeste Drentse gemeenten.
- * Ondernemersklimaat
De ambitie van de gemeente Coevorden is te zorgen voor een gezond ondernemersklimaat. We creëren een omgeving waarin het prettig ondernemen en werken is. Het is voor de toeristische sector belangrijk om samen met andere beleidsterreinen te werken aan een gezond ondernemersklimaat. Dit betekent samen investeren in ondernemersdienstverlening en begeleiding bij thema's als onderwijs, personeel, duurzaamheid en bereikbaarheid.

Uitwerking agenda

Op de volgende pagina's vindt u de toeristische agenda. Stichting ToReCo speelt een belangrijke rol in de uitvoering van de plannen. Jaarlijks maken gemeente en stichting een taakverdeling voor de uitvoering van de toeristische agenda.

'De ambitie van de gemeente Coevorden is te zorgen voor een gezond ondernemersklimaat. We creëren een omgeving waarin het prettig ondernemen en werken is'

Een vitaal aanbod

Resultaat	Voornemen	Bijzonderheden
1.1 Een onderscheidend en divers aanbod, aantrekkelijk voor verschillende doelgroepen.	A Inspireren van ondernemers en onder de aandacht brengen van nieuwe mogelijkheden, kansen, markten en doelgroepen.	
	B Stimuleren van ondernemers zich te binden aan de ambities van het 'Perspectief op Drenthe 2030'. Productontwikkeling met nadruk op onze identiteit, natuurlijke waarden en driehoek woon-werk-recreatie.	
1.2 Een vitale en toekomstgerichte verblijfsrecreatieve sector.	C Nieuwe initiatieven beoordelen op kernkwaliteiten: onderscheidend, kwaliteit, duurzaam, in evenwicht met natuur en cultuurhistorie.	
	D Stimuleren van ondernemers om gebruik te maken van subsidie- en consultancyprogramma's, zoals Leader en het Recreatie Expert Team van provincie.	
	E Stimuleren van deelnemers aan programma Vitale Vakantieparken Drenthe tot innovatie en investeringen met hulp van de Recreatie Excellentie (REX) regeling.	
	F Ontwikkelen van een beleidskader met duidelijke eisen en verwachtingen voor nieuwe verblijfsrecreatieve initiatieven.	Uitvoering 2022
	G In aansluiting op het Coevordens programma duurzaamheid en provinciale initiatieven werken aan een duurzame, circulaire en toekomstgerichte branche.	
1.3 Versterkte samenwerking tussen ondernemers, zowel gemeentelijk als regionaal.	H Ondernemers in de gemeente en de regio inspireren tot samenwerking rondom informatievoorziening, arrangementen en activiteiten. Faciliteren middels contactmomenten en inspiratiebijeenkomsten.	

Een levendige gemeente

Resultaat	Voornemen	Bijzonderheden
2.1 Optimale beleving en profilering van stad Coevorden.	A Optimale profilering van stad Coevorden als 'stad van verhalen' en 'stad van strijd'. Organiseren van acties om centrumbeleving verder te optimaliseren. Ondernemers in de omgeving worden weer trotse ambassadeur van de stad.	
2.2 Onze bijzondere verhalen beleefbaar maken.	B Verdere ontwikkeling van unieke verhaallijnen van Coevorden en Zuidoost Drenthe; beleefbaar maken van 'oude' verhalen.	

	C Verdere profilering en beleefbaar maken van ambachten en streekproducten in stad en regio. Stimuleren productontwikkeling en samenwerking producenten, toeristische bedrijven en horeca.	
	D Voortzetten ondersteuning van het Masterplan UNESCO Geopark de Hondsrug.	
	E Productontwikkeling Zuidoost Drenthe als Van Gogh regio, i.s.m. provincie, Marketing Drenthe, Drents Museum, Emmen en Hoogeveen. Inzet 2023 als themajaar en kwalitatief hoogwaardige productontwikkeling voor lange termijn.	2022: € 50.000,- 2023: € 50.000,-
	F Productontwikkeling rondom landelijke filmproductie 'Ellert en Brammert', ism ondernemers, i.s.m. Culturele gemeente.	2022
2.3 Een gevarieerde evenementenkalender voor een levendig leef- en recreatieklimaat.	G Voortzetten en optimaal benutten aanjaagfonds evenementen. Stimuleren van nieuwe en vernieuwende evenementen en financieel ondersteunen hiervan.	
	H Versterken samenwerking evenementen en horeca, waar nodig hulp bieden via Kenniscentrum Events en K&C Drenthe.	
2.4 Recreatie, cultuur en een actieve leefstijl gaan hand in hand in Coevorden.	I Profileren en stimuleren van Coevorden als culturele gemeente, in het culturele jaar en daarna. Ondersteunen en stimuleren culturele activiteiten.	
	J Het op de kaart zetten van Coevorden als actieve gemeente door profilering en stimulering sportieve evenementen. Zorgen voor prominente plek sportieve evenementen op jaarkalender.	
	K Ondernemers stimuleren tot het aanbieden van aantrekkelijk en gezond voedingsaanbod.	

Uitstekende fiets- en wandelgemeente

Resultaat	Voornemen	Bijzonderheden
3.1 Optimaal routenetwerk van fiets/wandel met natuurbeleving zonder knelpunten.	A Uitvoering van acties fietsnota 'ruimte voor de fietser' ter verbetering recreatieve fietspaden.	Uitvoering vastgoed en infra
	B Inspelen op trends en behoeften rondom fietsen zoals e-bikeroutes, OV-routes, hubs, themaroutes, sterknooppunten en fietstransferia.	
	C Laten uitvoeren haalbaarheidsonderzoek doorfietsroute Coevorden – Emmen – Borger met hulp van investeringsagenda provincie.	
3.2 Een netwerk van wandelknooppunten in de hele gemeente	D Uitrol netwerk fase 2 in nauwe samenwerking met Recreatieschap. Toezien op onderhoud van het netwerk door het Recreatieschap.	
	E Ondernemers stimuleren tot optimale benutting van het wandelknooppuntennetwerk door ontwikkeling van arrangementen, samenwerking en promotie.	
3.3 Optimale fiets- en wandelgastvrijheid	F Stimuleren fiets- en wandelgastvrijheid door arrangementen met avontuur, beleving, historie, natuur, sport, gastronomie en cultuur. Samenwerking rondom Lange Afstandswandelingen Pieterpad, Drenthepad en Coevordens cultuur- en verhalenpad.	
	G Financieel bijdragen aan het Recreatieschap als beheerder van routes en paden.	

Optimale informatievoorziening

Resultaat	Voornemen	Bijzondere

		der- he- den
4.1 Toeristische promotie & informatievoorziening is optimaal afgestemd met de regio en de provincie	A Werken aan verbetering van de samenwerking in de toeristische informatievoorziening. Zorgen voor duidelijke taakverdeling Team Hondsrug Drenthe, Marketing Drenthe, Recreatieschap Drenthe en Geopark de Hondsrug. Samen zorgen voor versterking van elkaar en voorkomen van overlap en 'versnippering'.	
	B Zorgen voor afstemming met ondernemers en Hondsruggemeenten met als doel eenheid in presentatie.	
	C Uitvoering Merkactivatieplan Hondsrug door actieve samenwerking met ondernemers en partners. Samenwerking op thema's communicatie, aanbod, spreiding, ambassadeurs en samenwerking.	
4.2 Aangescherpt toeristisch profiel waarbij stad en gemeente Coevorden een duidelijke lading krijgen binnen de grotere regio.	D Afscheid nemen van naam 'Magisch Drenthe'. Door ontwikkeling nieuwe huisstijl werken aan profilering Coevorden als Hondsruggemeente en belangrijke bestemming binnen het merk 'Drenthe'.	
	E Afscheid nemen van website www.magischdrenthe.nl. Ontwikkelen nieuwe website www.welkomincoevorden.nl, in lijn met ambities Hondsruggemeenten en provincie Drenthe.	
	F Zorgen voor optimale fysieke informatievoorziening door ontwikkeling Tourist Info Points richting marktgerichte, moderne visitekaartjes.	
	G Profilering van Coevorden als historische parel, 'stad van strijd' en 'stad van verhalen'. Ondernemers inspireren tot ambassadeurship en trotse verteller van onze verhalen.	
4.3 Aandacht voor verbinding, gastheerschap en ambassadeurship.	H Actieve benadering bestaande en nieuwe donateurs van stichting ToReCo voor een groot en actief bestand aan ambassadeurs. Organiseren van contactmomenten en activiteiten om de samenwerking te versterken.	
4.4 De gemeente Coevorden wordt nog gastvrijer voor de Duitse gast.	I Zorgen voor blijvende aandacht gastvrijheid richting de Duitse gast d.m.v. kennisontwikkeling en informatie uitwisseling met ondernemers.	
	J Aansluiting zoeken bij provinciale of landelijke campagnes voor Duitse marktwerking in nauwe samenwerking met Marketing Drenthe.	
	K Actief deelnemen aan grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden en projecten, om kennis en samenwerking te verbeteren.	

5. Financiële middelen

Hieronder geven we een overzicht van de kosten die gemoeid zijn met toerisme en recreatie. Het gaat hierbij om structurele middelen, en daarbij om specifieke kosten voor acties beschreven in deze beleidsagenda.

Beleidsagenda	De gepresenteerde ambities hebben wij op geld gezet om inzicht te geven in de kosten. In de begrotingscyclus komen deze beleidsvoornemens terug. Hierbij maken ze onderdeel uit van het brede afwegingskader binnen de totale financiële begroting van de gemeente. In bijlage 1 geven we de verwachting voor de jaren 2022 tot en met 2025 weer.
Stichting ToReCo	De gemeente stelt een jaarlijks budget van € 165.500 beschikbaar voor de activiteiten van stichting ToReCo ¹ . Het budget is gekoppeld aan de punten uit de

1) Dit betreft het budget, inclusief de loonkosten voor het personeel van Stichting ToReCo.

	agenda van hoofdstuk 4. Stichting ToReCo besluit welke acties men in welk jaar uitvoert. De gemeente kiest ervoor om de acties op hoofdlijnen te benoemen en niet te veel te concretiseren. We omschrijven richtlijnen waarbinnen de concretisering later volgt in de jaarplannen. Stichting ToReCo maakt een inschatting voor welke acties zij eventuele externe expertise inhuurt.
Recreatieschap Drenthe	De bijdrage van de gemeente Coevorden aan het Recreatieschap Drenthe bestaat uit een vaste en een variabele bijdrage. De variabele bijdrage hangt af van het aantal overnachtingen. Daardoor verschilt deze van jaar tot jaar. In 2021 was de totale bijdrage aan het Recreatieschap € 125.885. Afhankelijk van het aantal overnachtingen zal dit bedrag de komende jaren stijgen of dalen.
Geopark	De gemeente draagt ieder jaar € 27.000 bij aan de activiteiten van Geopark de Hondsrug.
Bestaande evenementen	Havendagen (€10.000), Zuidenveld (€14.500) en Fietsvierdaagse (€6.000)
Evenementen aanjaagfonds	De afgelopen jaren is er jaarlijks € 50.000 gebudgetteerd voor het stimuleren en professionaliseren van evenementen. In 2018 en 2019 zijn hierdoor ruim 20 evenementen succesvol ondersteund. In 2020 en 2021 gooide corona roet in het eten. Omdat evenementen belangrijk zijn voor de levendigheid en economische impuls voor de gemeente, zal de gemeente in 2022 t/m 2025 jaarlijks € 30.000 uittrekken voor het aanjaagfonds evenementen.
Projecten vanuit visie op toerisme	De ambitieuze visie op toerisme heeft tot gevolg dat er ruimte moet zijn om in te springen op projecten, passend bij de doelstellingen van de visie. Jaarlijks wordt een budget van € 20.000 gereserveerd voor projecten. Het college heeft zo de mogelijkheid om de uitvoering vorm te geven, wanneer de actualiteit kansen biedt.

*Aldus besloten in de openbare vergadering
van 1 februari 2022*

De raad voornoemd,

voorzitter

R. Bergsma

griffier

J. Kuipers-Meijering

Bijlage 1 Financieel overzicht

	2022	2023	2024	2025
Structurele bijdragen				
Subsidie Stichting ToReCo	165.500	165.500	165.500	165.500
Gemeenschappelijke Regeling Recreatieschap	129.820	129.820	129.820	129.820
Subsidie UNESCO Geopark	27.000	27.000	27.000	27.000
Stichting Havendagen (elke twee jaar)		10.000		10.000
Subsidie Fietsvierdaagse start Dalen	6.000	6.000	6.000	6.000
Subsidie Zuidenveld	14.500	14.500	14.500	14.500
Onderhoud wandelknooppunten	20.000	20.000	20.000	20.000
Evenementen Aanjaagfonds	30.000	30.000	30.000	30.000
Projecten visie op toerisme	20.000	20.000	20.000	20.000
Eenmalige bijdragen				
Project 'van Gogh in Drenthe'	50.000	50.000		

Investeringskrediet

Voor de aanleg van het wandelknooppuntennetwerk is nog € 200.000 beschikbaar. Afronding staat gepland voor het jaar 2022.

Bijlage 2 Uitwerking SWOT-analyse

Sterktes

S1 Bijzondere cultuurhistorische waarden, landschappen en verhalen

De stad Coevorden en het platteland van de gemeente hebben unieke waarden:

- Stad Coevorden: de rijke geschiedenis van de stad Coevorden is uniek. Coevorden heeft als vestingstad een rijke geschiedenis. Het enige kasteel van Drenthe is een trekker voor de toerist die op zoek is naar cultuurhistorie. Het stratenpatroon, delen van de grachten en verschillende karakteristieke gebouwen laten duidelijke sporen van de geschiedenis zien. Vanuit de passantenhaven kan men verschillende routes varen.
- Het landelijk gebied: gemeente Coevorden heeft een gevarieerd landschap. In de zandgebieden vinden we resten van prehistorische bewoning, archeologische bodemschatten en prehistorische graven als de hunebedden. Het landelijk gebied kent bijzondere monumenten, molens, kerken en beschermde dorpsgezichten.
Het gebied heeft een aantal culturele parels, zoals kunstenaarsdorp Zweeloo met haar herinneringen aan het bezoek van Vincent van Gogh, en de beeldentuin in Gees. De gemeente is daarnaast rijk aan verhalen. Denk hierbij aan de reuzen 'Ellert en Brammert', het veenlijk van het Grebbeveen, de prinses van Zweeloo, de 'Bronzen Emmer', de 'papeloze kerk' en het verhaal achter de Ganzenmarkt.

S2 De Hondsrug is UNESCO Werelderfgoed

Het Hondsruggebied strekt zich uit van Groningen tot Coevorden. De Hondsrug biedt kansen als toeristische trekker omdat het de status als UNESCO Geopark heeft. Dit biedt belangrijke kansen voor het gebied op nationaal en internationaal niveau. De Hondsrug is het enige Geopark in Nederland.

S3 Groot aanbod aan dag- en verblijfsrecreatie

Er is veel grootschalig aanbod aan dag- en verblijfsrecreatie in de gemeente. Er zijn enkele grote vakantieparken in de gemeente, waaronder Landal Aelderholt, Center Parcs de Huttenheugte en Molecaten Park Kuierpad. Daarnaast is Plopsa Indoor een belangrijke trekpleister, het enige Plopsa park in Nederland. De gast heeft daarbij ook de keuze uit een groot aantal kleinschalige accommodaties, van minicampings tot b&b's. Door deze mix van grote parken en persoonlijk aanbod is er een compleet aanbod voor verschillende doelgroepen.

S4 Grote werkgelegenheid in toeristische sector

Het toerisme is een belangrijke werkgever in de gemeente Coevorden. De (directe en indirecte) werkgelegenheid in toerisme en recreatie was in Coevorden in 2019 18,3% ([rapport toerisme in Drenthe, ECORYS 2020](#)). Deze werkgelegenheid komt tot uitdrukking in de dag- en verblijfsrecreatie. Maar ook de horeca, detailhandel en de vervoerssector profiteren van toerisme1.

S5 Zichtbaarheid binnen Drentse marketing

Gemeente Coevorden en de Hondsruggemeentes zorgen voor goede zichtbaarheid binnen de Drentse marketing. Er is nauw contact met Marketing Drenthe om het verhaal van de regio te vertellen. De naam 'Magisch Drenthe', waarmee gemeente de afgelopen jaren in de markt gezet werd, was niet duidelijk genoeg. Coevorden wordt gepromoot als Hondsruggemeente binnen het merk Drenthe. De gast kent geen gemeentegrenzen, maar de Hondsrug is een bekende term waaraan men positieve associaties verbindt. Voor de ondernemers en het lokale aanbod wordt de website www.welkomincoevorden.nl ontwikkeld.

S6 Uitgebreid aanbod wandel-, fiets- en ruiterpaden

Voor de wandelaar, fietser, mtb-er en de ruiter biedt de gemeente Coevorden een uitgebreid netwerk aan paden. Door Coevorden loopt een aantal lange afstand wandelpaden, waaronder het Pieterpad en het Drenthepad. Vanaf 2022 komt daar het Coevordens cultuur- en verhalenpad bij. Voor de sportieveling is de gemeente Coevorden een avontuurlijke streek voor bijvoorbeeld een tocht op de mountainbike. Het voordeel van fietsen door de gemeente Coevorden is dat men in korte tijd verschillende landschappen tegenkomt. De aanwezigheid van het fiets- en wandelknooppuntennetwerk zorgt ervoor dat de recreant gemakkelijk zijn of haar weg vindt.

S7 Geen overtoerisme, voldoende rust en ruimte

Uit [onderzoek van ZKA Leisure Consultants](#) (2021) blijkt dat de toeristisch-recreatieve druk, gemeten aan de hand van densiteit (overnachtingen en bezoeken t.o.v. oppervlakte) en intensiteit (overnachtingen en bezoeken t.o.v. aantal inwoners), bescheiden is. Wel zorgen de grote verblijfsaanbieders op lokaal niveau voor relatief hoge concentraties bezoekers.

De coronacrisis heeft gezorgd voor een sterke toename van bezoekers aan natuurgebieden. Landschapsbeheerorganisaties schatten een toename van zo'n 2,5 tot 5 keer. Hierdoor is ook de sociale overlast toegenomen. Vergeleken met een aantal andere bestudeerde Drentse gemeenten is het verblijfstoerisme

goed verspreid over het jaar. Dit komt door het grote aandeel winterharde accommodaties. Wel blijft er wat seizoenseffect.

S8 Profilering als culturele, actieve en gezonde gemeente

Met de titel 'culturele gemeente 2021-2022' geven we de ontwikkelingen rondom cultuur een stevige impuls. Zo is er een lange afstandswandeling ontwikkeld, het 'cultuur en verhalenpad', dat ook na het culturele jaar veel kansen biedt.

Ook het sport- en preventieakkoord, ondertekend door vele partijen in 2020, zet onze gemeente op de sportieve kaart. De actieve inzet van DGC de Gelpenberg om meer golftoeristen te trekken en Dalen als startplaats van de Drentse fietsvierdaagse zorgen voor een mooie profilering als actieve gemeente.

S9 Inzet op kwaliteitsimpuls verblijfsrecreatie

De deelname van onze gemeente aan het programma Vitale Vakantieparken Drenthe heeft vanaf 2020 concrete vormen aangenomen. Voor het recreatiegebied Ermerstrand is een gebiedsvisie opgesteld waar ingezet wordt op een vitaal recreatiegebied. Door de excellentiestrategie van programma VVP worden vakantieparken gemotiveerd tot innovatie en toekomstbestendigheid. De REX (Recreatie Excellentie) subsidie die hoort bij het programma is hiervoor een belangrijke financiële impuls.

Ook de inzet van het Recreatie Expert Team, een team dat meedenkt op vraagstukken rondom financiën, productontwikkeling en doelgroepkeuze wordt gestimuleerd. Verschillende ondernemers hebben tot volle tevredenheid gebruik gemaakt van dit team aan specialisten.

S10 Drentse en gemeentelijke ontwikkelingen rondom fietsen en wandelen

In 2020 is de nota 'ruimte voor de fietser' van de gemeente Coevorden vastgesteld. Hierin formuleert de gemeente mooie concrete doelstellingen rondom netwerken en voorzieningen voor de fietser. Ook de provincie investeert flink in het verbeteren van het fietsnetwerk. Door cofinanciering van de provincie krijgt onze uitvoering een extra impuls. In Noord-Sleen bevindt zich sinds 2020 bij zalencentrum Wielens een mooi Mountainbike Trailcenter, een aanwinst voor ons MTB-toerisme. De actualisatie van het fietsknooppuntennetwerk en de realisatie van het wandelknooppuntennetwerk zorgen voor een compleet aanbod.

Zwaktes

Z1 De kwaliteit en diversiteit van het aanbod verblijfsrecreatie blijft deels achter

Uit het dashboard Impact Toerisme op economie, samenleving en omgeving (onderzoek ZKA, 2021) blijkt dat het aanbod verblijfsrecreatie in de gemeente groot is. Het aanbod biedt alleen niet in alle gevallen voldoende kwaliteit. Er is weinig variatie en de verblijfsrecreatie is niet marktgericht genoeg. Veroudering van de accommodaties en faciliteiten wordt regelmatig als minpunt ervaren. De toerist vraagt steeds meer om ontzorgd te worden en heeft behoefte aan comfort en kleinere accommodaties. Men wil een persoonlijke ervaring en wil niet meer opgaan in de grote massa.

Z2 Het op peil houden van kennis en het meegaan in ontwikkelingen is een uitdaging

Ontwikkelingen gaan in een razend tempo. Technologie, duurzaamheid, demografie en comfortseisen, bijna niets is te vergelijken met 10 jaar geleden. Wanneer er zo veel gaande is wordt extra inspanning gevraagd van de ondernemer. Veel ondernemers en medewerkers zetten zich met hart en ziel in voor hun bedrijf. Het op peil houden van kennis en kunde is een uitdaging voor een aantal ondernemers.

Z3 Toeristisch profiel in de gemeente Coevorden is lastig te vinden

De gemeente Coevorden werd onder de naam 'Magisch Drenthe' in de markt gezet. Een op zichzelf staande marketing van Coevorden draagt bij aan versnippering. Voor de toerist is vaak niet helder dat Magisch Drenthe een klein deel van de provincie is. Coevorden stad, als uitloper van de Hondsrug, heeft weinig kenmerken van de Hondsrug die de kernen hoger in de gemeente wel hebben. De naam 'Magisch Drenthe' zal komen te vervallen. We zullen ons in de toekomst profileren als Hondsruggemeente onder de vlag van Drenthe. We houden hierbij oog voor de unieke kenmerken van stad Coevorden.

Z4 Te veel promotiekanalen; dit schept verwarring

Verschillende partijen doen hun best doen om de Hondsrug bij de toerist op de kaart te zetten. UNESCO Geopark de Hondsrug, Hunebed Highway, Marketing Drenthe en Team Hondsrug Drenthe hebben allemaal het doel om ons verhaal te vertellen en daarmee gasten te trekken. De aanwezigheid van deze verschillende partijen en niet altijd optimale samenwerking zorgt voor verwarring en minder goede vindbaarheid.

Z5 Weinig oog voor duurzaamheid

Een groot deel van de overnachtingen in onze gemeente vindt plaats op een vakantiepark. De meeste grote parken hebben een duurzaamheidskeurmerk. De footprint van een vakantiepark is echter groter

dan van bijvoorbeeld een camping. Door de ligging van de parken stapt de toerist ook vaak in de auto. Het aantal laadpalen in de gemeente is relatief klein. Op dit moment is het gemeentelijke duurzaamheidsbeleid voor het toerisme niet optimaal. Met het duurzaamheidsprogramma dat op korte termijn vorm krijgt kunnen we hierin stappen maken.

Kansen

K1 Toenemende vraag naar binnenlandse en korte vakanties

Het positieve gevolg van corona is dat veel Nederlanders Drenthe hebben (her)ontdekt. Men is snel op de plaats van bestemming en kan genieten van de rust en ruimte. Onderzoeken van Marketing Drenthe wijzen uit dat bezoekers Drenthe erg goed waarderen. De verwachting is dat veel vakantiegangers na corona voor hun zomervakantie weer naar het buitenland gaan. Voor korte vakanties staat Drenthe prominenter op de kaart. Door te sturen op seizoens-spreiding kan de ondernemer in laag- en schouderseizoen goed inspelen op deze sentimenten.

K2 Toenemend aantal actieve senioren met interesse in (e-bike) fietsen en wandelen

Nederland, en ook Duitsland, heeft te maken met vergrijzing. Door de opkomst van de e-bike blijft de senior langer doorfietsen. Met een groot netwerk aan fiets- en wandelnetwerken liggen hier kansen voor Coevorder ondernemers.

K3 Groeiende interesse in lokale verhalen, ambachten en cultuur

De gast van nu wil tijdens de vakantie unieke verhalen horen en leren over lokale gebruiken en producten. Stad Coevorden en de Hondsrug dragen de verhalen van ons gebied steeds meer uit en maken ze beleefbaar.

K4 Belang evenementen neemt toe

Evenementen zorgen voor levendigheid en extra gasten. Het belang van (thematische) evenementen neemt toe. Mede door het 'aanjaagfonds evenementen', zorgt de gemeente voor een aantrekkelijk klimaat voor evenementenorganisatoren. Het fonds stimuleert de organisaties om te vernieuwen en onderscheidend te zijn.

K5 Groei aantal Duitse en Belgische gasten

Het bezoek van Belgische en Duitse gasten aan Drenthe groeide voor Corona. In de corona-pandemie reisden flink minder buitenlandse gasten af naar Coevorden. Marketing Drenthe zal zich de komende tijd volop richten op het trekken van de Duitse gast. De ligging van Drenthe, en nog meer van Coevorden, speelt een rol voor de Duitse gast. Ook het product sluit aan bij de wensen van de Duitse gast.

Voor de traditionele Duitse gast zijn de geschiedenis, de verhalen en de vestingstad interessant. Het is 'het traditionele Nederland', en daar houdt de Duitser van. Duitsers vormen met 59% de grootste groep buitenlandse gasten, gevolgd door Belgen met 18%. Buitenlandse gasten geven per dag meer geld uit dan Nederlandse gasten. Dit biedt kansen voor ondernemers om deze groep meer te trekken en te binden. Kwaliteit van de verblijfsaccommodaties is belangrijk; de Duitse gast betaalt graag wat meer voor een goed product.

K6 Trends rondom flexibel werken en vakanties in niet-traditionele samenstelling

Vakantiegangers reizen steeds meer in andere samenstellingen dan het traditionele gezin. Een ouder gaat vaker met een kind een weekend op avontuur. Ook opa en oma gaan steeds vaker met de kleinkinderen op vakantie. Men zoekt vaak naar een vakantiebestemming in eigen land.

Ook 'blurring', het vervagen van grenzen in dienstverlening, biedt kansen. Gasten wonen, werken, reizen en consumeren op hun eigen manier. Werk en ontspanning worden moeiteloos afgewisseld. Corona heeft de trend van 'workation' in gang gezet; veel mensen kunnen vanaf elke plek werken. De rust van onze regio is uitermate geschikt voor een combinatie van werken op afstand en ontspanning.

K7 Ontwikkelingen Wildlands

Wildlands in Emmen bestaat sinds 2017 en ontvangt ieder jaar ruim een miljoen bezoekers. Deze bezoekers trekken ook verder de regio in en zijn op zoek naar een slaapplek in de omgeving. De gemeente Emmen kent relatief weinig overnachtingsadressen. Met onze ligging vlak bij Wildlands ligt hier een mooie kans voor Coevorden.

Bedreigingen

B1 Krapte op de woningmarkt en in de werkgelegenheid

Tot voor kort werd de gemeente Coevorden gezien als krimpgemeente. Jeugd trok weg en voorzieningen hadden moeite om te blijven bestaan. Nu trekt de gemeente nieuwe inwoners van alle leeftijden. Mede hierdoor neemt de druk op de woningmarkt toe. Dit heeft gevolgen voor de werkgelegenheid. In de

horeca en recreatie is een tekort aan personeel. De krapte op de woningmarkt maakt het ook lastig om het wonen op vakantieparken aan te pakken. Doordat er vaak geen alternatief is, is het lastig om park-bewoners op een andere plek te huisvesten en zo de vakantieparken terug naar recreatie te brengen.

B2 Andere regio's zijn actief in het trekken en binden van toeristen

Regio's en gemeenten om ons heen zien toerisme als een belangrijke bron van inkomsten. Ook zij spelen hierop in door te investeren in marketing en gebiedsontwikkeling.

B3 Grote druk op de verblijfs- en dagrecreatieve markt

In heel Nederland, en ook zeker in Drenthe, worden nieuwe, moderne vakantieparken gerealiseerd. Zowel voor projectontwikkelaars als voor particulieren die een tweede huisje willen is dit een interessante investering. Hierdoor ligt een grote druk op de verblijfsrecreatieve markt in de gemeente. Bezettingsgraden staan onder druk. Ook in de dagrecreatie zien we een grote concurrentieslag tussen aanbieders, waarbij prijzen via acties onder druk staan.

B4 De retail staat onder druk

Drenthe kampt met veel leegstand in de centra. Consumenten stellen andere eisen aan winkels en winkelgebieden en ook internetverkoop zorgt voor minder drukte in de winkelstraten. Beleving en gezelligheid worden steeds belangrijker. De metamorfose van stad Coevorden van winkelstad naar bezoekersstad is daarom heel belangrijk om gasten te trekken.

Bijlage 3 Trends en ontwikkelingen

Demografische trends

Nederland kende in het jaar 2019 een sterkere bevolkingsgroei dan in de jaren daarvoor. De belangrijkste reden voor deze groei is migratie. De migratie naar Nederland tussen 2009 en 2019 is met 83% gestegen. Het emigratiepercentage voor deze periode is 42%. De helft van de immigranten komt uit een Europees land, 18% uit Azië (vooral India en China). Asielmigranten zorgen voor 6% van de immigratie. De bevolkingsgroei is vooral te merken in en rond de grote steden in de Randstad.

Aan de andere kant had 18% van de gemeenten te maken met een bevolkingskrimp. Deze gemeenten bevinden zich aan de randen van Nederland. Deze trend gold ook voor de gemeente Coevorden. Door de invloed van corona en de druk op de woningmarkt zijn we geen krimpgemeente meer. Niet alleen gepensioneerden, maar ook jonge gezinnen trekken vanuit andere delen van het land richting Coevorden. Deze trend is zo recent dat cijfers hierover nog niet beschikbaar zijn.

De gebieden aan de rand van Nederland hebben te maken met vergrijzing. De vergrijzing biedt kansen voor het toerisme. Ouderen hoeven vaak geen rekening te houden met schoolvakanties en kunnen zorgen voor een betere bezetting in het voor- en naseizoen. De vakantieparticipatie onder ouderen ligt in Nederland op ruim 70%. Voor gezinnen met kinderen ligt dit percentage hoger: voor kinderen jonger dan 15 jaar is de participatiegraad 91,6%. Een kwart van de Nederlandse bevolking heeft een migratieachtergrond. In de vier grote steden heeft 50,9% een migratieachtergrond, het Nederlands gemiddelde ligt op 25%.

Over het algemeen is Nederland een sterk verstedelijkt land. Maar liefst 91,5% van de Nederlanders woont in steden of in sub-urbane kernen rondom de steden. De verwachting is dat dit in 2050 gegroeid is naar 96,6%.

Sinds begin 2020 hebben we te maken met een pandemie. Op het moment van schrijven zijn de signalen positief. De pandemie heeft zeker invloed gehad op de demografie. Het CBS berekende dat in 2020 15.000 meer mensen overleden dan verwacht. De gemiddelde leeftijd van overleden mannen met Covid-19 was 79,7 jaar en bij vrouwen 83,8 jaar. Daarnaast stierven er ook meer mensen tijdens de hittegolf. De levensverwachting in 2020 daalde met 0,8 jaar voor mannen en 0,5 jaar voor vrouwen.

Economische trends

De Nederlandse economie groeide in 2019 met 1,8%. Dit is minder sterk dan de twee jaren daarvoor. Het beschikbaar inkomen ligt ook hoger. Wel zijn er grote verschillen wanneer we kijken naar leeftijd, positie in het huishouden of inkomensbron. Het vertrouwen in de economie en de eigen financiële situatie onder Nederlanders daalde in 2019.

De toeristische bestedingen in Nederland groeiden in het jaar 2019 met 5,4% naar 91,2 miljard euro. Deze groei was een procent lager dan in het jaar ervoor. De pandemie zorgde ervoor dat er veel in het uitgavenpatroon veranderde. Men spaarde veel. In juli 2020 gaf men bijna 15% minder aan vakanties uit dan in dezelfde periode in 2019. Van de bedrijven in de horecasector maakte 62,5% gebruik van de TOGS-regeling van de Rijksoverheid. Voor de reisbranche was dit 26,1% en voor de sport- en recreatiesector 40%. Het consumenten- en ondernemersvertrouwen daalde tijdens de pandemie. Toch zijn er ook positieve signalen op te merken. Zo voorspelt het CPB dat de Nederlandse economie in 2021 met 3,5% zal groeien. Verder ziet de Rabobank dat na de versoepelingen van de coronamaatregelen de consumentenuitgaven weer stijgen.

Sociaal-culturele trends

Sociaal-culturele ontwikkelingen gaan over veranderingen in de cultuur en leefgewoonten in algemene zin. Hieronder volgen een aantal ontwikkelingen die voor de vrijetijdsector interessant zijn:

- De '3-generatiesvakantie' is in opkomst. Driekwart van de Nederlanders vindt het leuk om met de hele familie op vakantie te gaan. De meerderheid wil niet langer dan een week weg. Voor deze reizen kijkt men vooral naar het eigen land.
- Millennials (18 – 35 jaar) gaan minder vaak en minder lang op vakantie. Zij gaan vooral naar het buitenland voor stedentrips. Inspiratie voor hun bestemming halen ze veel van social media en van familieleden. De doorsnee millennial is prijsbewuster.
- De Generatie Z (16 – 24 jaar) vindt vakantie heel belangrijk. Zij besteden veel tijd en geld aan reizen. De reizen gaan vaak naar het buitenland.
- Er is een toename in welvaart, inkomen en consumptie. Een slechte gezondheid en overgewicht bij mensen zijn een steeds groter probleem.
- Nederland wil in 2050 een volledig circulaire economie hebben. De afvalproductie per inwoner in ons land blijft, ondanks een daling, nog steeds hoog. De grondstofafdrak van Nederlanders is

wel kleiner dan het gemiddelde in de EU. Vergeleken met het jaar ervoor zagen we in 2019 een afname in CO2-emissies veroorzaakt door vakanties van Nederlanders. Toch is de uitstoot vergeleken met 2002 met 41% gegroeid. Het vliegtuig en de auto zijn de grootste vervuilers. Bijna de helft van de Nederlanders is bereid om het reisgedrag aan te passen. 29% wil dichterbij op vakantie om de lokale economie te steunen.

- In 2019 initieerde MVO Nederland de International Tourism Plastic Pledge, een plan voor het reduceren van plasticgebruik wereldwijd.
- De pandemie heeft ervoor gezorgd dat Nederlanders zich iets somberder en eenzamer zijn gaan voelen. Positieve gevolgen zijn meer rust, het waarderen van kleine dingen en minder reistijd.

Technologische trends

Technologische trends worden steeds belangrijker in ons leven. Door de pandemie heeft het thuiswerken bij veel organisaties zijn intrede gedaan. Nederland hoort tot de top van de landen binnen de Europese Unie wanneer we kijken naar het aantal huishoudens dat thuis toegang heeft tot internet; 92% gebruikt een smartphone om te internetten. Het kopen van producten of diensten via het internet heeft de afgelopen jaar ook een hoge vlucht genomen.

Het gebruik van sociale media neemt nog steeds verder toe. Whatsapp is veruit het meest gebruikte social mediakanaal. Instagram ziet het aantal gebruikers snel stijgen. Het platform TikTok is erg populair bij jonge gebruikers.

De belangrijkste nieuwe technologische ontwikkelingen vinden plaats rond veiligheid, 5G, chatbots, virtual customer experience en robots. De laatste twee worden steeds meer gebruikt in de vrijetijdsector. De digitaliseringsgraad verschilt per branche; 42% van de bedrijven in de reisbranche heeft een volledige of hoge digitaliseringsgraad. Bij logiesverstrekkers is dit 38% en bij eet- en drinkgelegenheden 13%. De mogelijkheden voor online reserveringsmogelijkheden liggen hoger. In de reisbranche en logiesverstrekking 89% en bij de eet-en drinkgelegenheden 55%. Alle sectoren maken volop gebruik van sociale media.

Politieke trends

Politieke ontwikkelingen hebben invloed op hoe de vrijetijdsector zich kan ontwikkelen. De visie voor deze sector komt naar voren in *Perspectief 2030* van NBTC. Dit perspectief beschrijft de visie op de ontwikkeling van Nederland als een duurzame bestemming. NBTC stelt hiervoor vijf prioriteiten:

1. Lusten en lasten in balans: meer lusten van toerisme dan lasten;
2. Nederland overal aantrekkelijk: meer steden en regio's op de kaart;
3. Toegankelijk en bereikbaar: goed te bereiken steden en regio's;
4. Verduurzaming moet: een leefomgeving met minder verspilling en vervuiling;
5. Een gastvrije sector: een gastvrij Nederland.

Het kabinet onderstreept het advies van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur dat een perspectiefwisseling voor toerisme noodzakelijk is. Overheden kijken nog te veel naar economische opbrengsten van toerisme. Men moet meer kijken naar de toenemende kansen en de negatieve gevolgen voor leefomgeving en samenleving.

De pandemie heeft de vrijetijdsector hard geraakt. Het is nog moeilijk te zeggen hoe deze periode invloed zal hebben op de ontwikkelingen. CELTH heeft vier toekomstperspectieven ontwikkeld voor de bezoekerseconomie na de pandemie:

1. Business as usual: verdere groei van de bezoekerseconomie;
2. Survival of the fittest: ineengestorte bezoekerseconomie;
3. Business as unusual: bezoekerseconomie in transitie;
4. Verantwoord toerisme: getransformeerde bezoekerseconomie.

Trends in de vrijetijdsector

In het jaar voor de coronacrisis groeide het economisch belang van het toerisme wereldwijd met 3,5%. Dit is meer dan de algemene groei van de wereldeconomie. In dat jaar groeide de bijdrage van toerisme en reizen aan de Nederlandse economie zelfs met 4,2%. De sector zorgde voor ruim 10 procent van alle banen in Nederland.

Binnenlandse toeristen waren goed voor iets minder dan de helft van de toeristische bestedingen. In 2019 gaven Nederlanders 4% meer uit aan vakanties en dagjes uit in eigen land. Nederlanders zijn over het algemeen tevreden met de hoeveelheid vrije tijd die zij hebben. De omvang en de besteding van deze vrije tijd zijn de afgelopen 10 jaar stabiel gebleven. De gemiddelde Nederlander heeft bijna 44 uur vrije tijd per week. Hiervan besteedt men ongeveer 14 uur aan recreatieve activiteiten en ontspanning.

Koninklijke Horeca Nederland (KHN) ziet een aantal trends die invloed zullen hebben op de ontwikkelingen in de horecasector:

1. Gasten gaan voor puur: eerlijke, duurzame en ambachtelijke producten. De gasten hebben meer aandacht voor kwaliteit, versheid en de herkomst van producten. Maar ook het proces van bereiding speelt een rol: van de keuze van producten tot recycling.
2. Gasten verwachten steeds meer een persoonlijke benadering. Naast de functionele kant van producten en diensten willen gasten er nu ook een waardevolle herinnering aan overhouden. Men heeft ook geld over voor een unieke ervaring. Vooral jonge gasten kijken ook naar het 'instagramgehalte' van de ervaring. Men zal een unieke ervaring eerder delen op social media.
3. Blurring: grenzen tussen dienstverlening vervagen. Gasten wonen, werken, reizen en consumeren op hun eigen manier. Men wisselt werk en ontspanning op een dag moeiteloos af. Zo wordt er steeds vaker op andere plekken, zoals in café's, gewerkt.
4. Bewust en gezond genieten: Eerder kwam de roep om gezondere producten te gebruiken voornamelijk van overheidsinstanties. Nu vraagt steeds vaker de gast zelf hierom. De gast wil bewust en gezond genieten. Ook de komende jaren zal een gezonde levensstijl belangrijk zijn.

Bijlage 4 Bronnenlijst

- Perspectief op bestemming Drenthe 2030, Marketing Drenthe, 2021
- Trendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd, NRIT, 2020
- Dashboard 'impact van toerisme op economie, leefbaarheid en omgeving', ZKA Leisure Consultants, 2021
- Horeca Ontwikkelkader gemeente Coevorden, 2019
- Expertvisie – logiesfunctie in de gemeente Coevorden 2019
- Coevorden onderneemt – Economische visie en dynamische werkagenda 2019
- Citybranding Binnenstad Coevorden 2020
- Monitor Toerisme Drenthe 2019 , Ecorys, 2020
- Ruimte voor de fietser, fietsnota gemeente Coevorden, 2020
- DNA Coevorden en bezoekers, 2020
- Merkverhaal en Merkactivatieplan Hondsrug Drenthe 2020
- Beleidskader Recreatie en Toerisme Zuidoost-Drenthe, 2016
- Bronnen bijlage 3 (trendanalyse): verschillende artikelen Rabobank, NBTC, KHN